KORT-INFO FRA **DNAK**

Utgitt av Den norske Atlanterhavskomité - www.atlanterhavskomiteen.no **3-2001**

REVOLUSJON I MILITÆRE ANLIGGENDER (RMA): HVER TID KREVER SITT FORSVAR

Av Inge Tjøstheim

Etter Golfkrigen i 1991 har uttrykket Revolution in Military Affairs - revolusjon i militære anliggender (RMA) - dukket opp stadig hyppigere i den fagmilitære litteraturen. Uttrykket kan være nyttig for å skape en strategisk forståelse for de overordnede problemer som Forsvaret står overfor i dag og i overskuelig fremtid.

RMA representerer en utvidelse av det sovjetiske uttrykket militærteknisk revolusjon, og har i dag flere forskjellige betydninger. Uttrykket er altså langt fra entydig. En betydning, som legger relativt liten vekt på den teknologiske utviklingen, trekker frem de politiske, sosiale og økonomiske faktorer som virker stadig mer globalt og vil endre rammebetingelsene for nasjonalstatene og deres bruk av militærmakt. I følge denne oppfattelse vil utviklingen føre til behov for helt andre typer av militære styrker eller kapasiteter med nye doktriner, operasjonskonsepter og organisasjonsformer fordi sikkerhetsutfordringene endrer karakter.

En annen og den mest refererte betydning tar utgangspunkt i den teknologiske utviklingen - ikke minst innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Her legges det vekt på hvilket potensiale ny teknologi har for utvikling av sensor- og våpensystemer, ledelse av militære operasjoner, organisering av militære styrker og for utvikling av operasjonskonsepter. Jeg vil nedenfor belyse noen få sider knyttet til denne betydning av RMA og primært skissere hvordan de militære operasjonskonseptene nå synes å utvikle seg.

Fremtidige operasjonskonsepter

Norge er geostrategisk plassert innenfor et triangel som i dag, og enda mer i fremtiden, vil bestå av høyteknologiske militærmakter, nemlig Russland, USA og EU. Allerede i dag påvirker RMA disse aktørene i varierende grad, og det er mulig å identifisere mange sentrale konsepter som vil påvirke hvordan disse kommer til å bruke sine militære styrker i fremtiden. Disse konseptene vil måtte få konsekvenser for Forsvaret i to avgjørende sammenhenger. For det første må vi, hvis vi skal være militært relevante for våre allierte, være i stand til å operere hvor denne type konsepter vil bli brukt og for det andre må

vi, hvis vi skal ta den nasjonale forsvarsoppgaven på alvor, være i stand til å yte motstand mot en angriper som vil bruke denne type konsepter i et angrep mot oss. De to konseptene jeg har valgt for å illustrere i hvilken retning utviklingen går betegnes 'presist engasjement' og 'fokusert logistikk'.

Presist engasjement

Enkelt sagt er presist engasjement en handling som gjennomføres mot en motstander for å oppnå en helt spesiell og på forhånd bestemt virkning. For å unngå uheldige sideeffekter, forutsetter presist engasjement nøyaktig, tidsriktig og relevant informasjon om motstanderen. Denne type engasjement gjelder for alle typer av operasjoner og kan spenne fra bruk av langtrekkende presisjonsvåpen for fysisk å ødelegge utvalgte mål, til manipulering av en bestemt type informasjon for å villede eller blinde en motstander og dermed gjøre ham ute av stand til å handle rasjonelt i forhold til den reelle situasjonen. Presist engasjement går altså langt utover det vi tradisjonelt oppfatter som bruk av militære våpen. Det fremste kjennetegn ved presist engasjement er sammenkopling av sensorer, leveringssystemer og effekter. I fremtiden vil denne sammenkopling skje på tvers av forsvarsgrenene og vil kunne koples til kapasiteter som alliansen besitter, og som andre etater og organisasjoner er villig til å stille til rådighet hvis det er hensiktsmessig. Det resulterende system av systemer, som vi i Norge har valgt å betegne for Nettverksbasert Forsvar, vil gi den militære sjefen det bredest mulige spekter av kapasiteter til å svare med i enhver situasjon, og vil omfatte både skarpe eller dødelige våpen og myke eller 'manipulerende' våpen, avhengig av hvilken effekt som vi ønsker å oppnå.

Informasjonsoverlegenhet vil ofte være en forutsetning for effektiv bruk av presist engasjement. Det gir den militære sjefen mulighet til å forstå en situasjon korrekt, bestemme ønsket effekt, velge handlemåte og de enheter eller avdelinger som skal gjennomføre engasjementet. Informasjonsoverlegenhet gir dessuten den best mulige forutsetning for å vurdere virkningene av handlingen og engasjere om igjen om nødvendig samtidig som uønsket skade begrenses. Men det viser samtidig at riktig og relevant informasjon om en motstander er en kritisk faktor for at denne type engasjement skal lykkes eller at ønskede effekter skal oppnås.

Fokusert logistikk

Det andre konseptet jeg vil trekke frem er knyttet til en helt ny tenkning omkring og organisering av forsyningstjenesten i videste forstand. Fokusert logistikk skal bidra til mer effektive operasjoner ved å sikre leveranser av det riktige utstyr, riktige forsyninger og personell i ønsket omfang til riktig sted i riktig tid, både forut for, under og etter en operasjon. Konseptet er et resultat av revolusjonerende forbedringer i informasjonssystemer, utvikling av nye organisasjonsstrukturer, nye oppdateringsprosesser på forbruksteder og på lagre samt fremskritt innenfor transportteknologier.

KORT-INFO FRA **DNAK**

Utgitt av Den norske Atlanterhavskomité - www.atlanterhavskomiteen.no 3-2001

Fokusert logistikk skal på en effektiv måte knytte sammen alle logistikkfunksjoner gjennom et avansert informasjonssystem som under en operasjon skal gjøre det mulig til enhver tid å kunne sitte med en total oversikt over forbruk, lagre og operative behov av forskjellige typer av ressurser. Fordi mye av denne teknologi og tenkning er hentet fra den kommersielle sektoren, vil det være en enkel sak å etablere koplinger til denne for å kunne utnytte den ekspertise og de ressurser som finnes der.

Konsekvenser for Forsvaret

Som det fremgår av fremstillingen er RMA mye mer enn teknologi. Ny og mer teknologi gjør ikke Forsvaret nødvendigvis mer effektivt, kanskje tvert imot. Informasjon, informasjonsbehandling og kommunikasjonsnettverk vil i fremtiden i økende grad bli oppfattet som kjernen i enhver militær aktivitet. Den pågående IKT-revolusjonen skaper ikke bare en kvantitativ, men en kvalitativ forandring i det informasjonsmiljøet som i fremtiden vil få betydelige konsekvenser for gjennomføringen av militære operasjoner.

En militær styrke må være i stand til å utnytte fordelen av overlegen informasjon omdannet til overlegen kunnskap for å oppnå beslutningsoverlegenhet - det vil si, kunne komme frem til bedre beslutninger og gjennomføre dem hurtigere enn en motstander kan reagere. Beslutningsoverlegenhet kommer ikke automatisk fra informasjonsoverlegenhet. Nye operasjonskonsepter med tilpasning av organisasjon og doktriner, kommando og kontrollmetoder og støttesystemer er like nødvendige. Beslutningsoverlegenhet er et resultat av overlegen informasjon filtrert gjennom sjefens erfaring, kunnskaper, trening og dømmekraft, ekspertisen hos stabene og effektiviteten i de tilknyttede prosessene.

Sjefer vil ha behov for en bred forståelse av nye operative kapasiteter og nye, ofte sterkt automatiserte støtteverktøyer. Staber som støtter sjefene må være trenet og organisert slik at de kan utnytte fordelene ved de nye kapasiteter. Det fellesoperative hovedkvarteret må sikres stor grad av utholdenhet, og være i stand til å koordinere enheter og operasjoner som er lokalisert på vidt forskjellige steder. Underordnede hovedkvarterer vil i fremtiden være små, mobile, ligge spredte og være koplet opp i nettverk. Hurtigere operasjonstempo, økt valg mellom sensorer, våpen og effekter, og større rekkevidde og presisjon på våpen vil kreve et Forsvar med mindre og mer fleksible enheter og avdelinger med evne til kontinuerlig og samtidig planlegging og gjennomføring av oppdrag på alle nivåer. Et

C-POST
Den norske Atlanterhavskomite
Fr. Nansens pl. 6
0160 Oslo

KORT-INFO FRA **DNAK**

Utgitt av Den norske Atlanterhavskomité - www.atlanterhavskomiteen.no **3-2001**

utvidet flernasjonalt militært samarbeid og et tettere samarbeid med sivile etater og organisasjoner vil kreve evne til grenseoverskridende og tverrfaglig samarbeid om planlegging og gjennomføring av forskjellige typer av operasjoner, større behov for teknologisk kompatibilitet og interoperabilitet samt behov for etablering av mekanismer for effektiv deling og formidling av informasjon på tvers av tidligere klart avgrensede kompetanseområder.

Teknologisk innovasjon vil være en avgjørende komponent i endringen av Forsvaret for å møte fremtidens utfordringer. Det er imidlertid viktig å utvide vårt fokus utover teknologi og også forstå viktigheten av organisatorisk og operativ nytenkning. Det som bestemmer hvilke kapasiteter vi har behov for, må springe ut fra en generell forståelse av hvordan fremtidige konflikter og militære operasjoner vil arte seg.

En effektiv innovativ prosess krever kontinuerlig læring og den må inkludere mekanismer for tilbakemeldinger. Forsvaret må tillate at vårt høyt kvalifiserte personell ved de taktiske sentrene, skolene og de operative enhetene og avdelingene har mulighet for å skape nye konsepter og ideer som kan føre til en mer effektiv bruk av Forsvarets operative ressurser. Søket etter innovasjoner må dekke hele oppgavespektret og betyr at Forsvaret må utforske behov for endringer i doktriner, organisasjon, trening, materiell, lederskap og utdanning, personellforvaltning og fasiliteter så vel som teknologi. Det betyr blant annet at vi må se fordomsfritt på nytten av spesifikke fartøys- og flytyper og Hærens organisering i divisjon, brigader, bataljoner og så videre. Dette er strengt tatt ikke annet enn uttrykk for organisasjonsformer av sensorer, ledelseselementer og våpen som tilhører industrisamfunnets epoke.

Om Kort-Info fra DNAK
I denne publikasjonsserien utgir DNAK tekster for å fange opp aktuelle temaer i en kortfattet form. Hovedvekten av temaene vil ligge på forsvars- og utenrikspolitikk i det atlantiske området. Serien ble startet juni 2001.

Redaktør: Kjetil Sørli
ISSN-nummer: 1502-6361

DEN NORSKE ATLANTERHAVS KOMITE
THE NORWEGIAN ATLANTIC COMMITTEE